

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 230/2023-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) a zo sudcov Jany Laššákovej a Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátskou kanceláriou Benkóczki, Baláž-advokáti, s. r. o., 29. augusta 36/A, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Juraj Baláž, proti uzneseniu Špecializovaného trestného súdu v Pezinku č. k. 2 Tp 22/2022 z 19. decembra 2022 a predchádzajúcemu uzneseniu prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. VII/3 Gv 67/21/1000-198 z 29. septembra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 14. februára 2023 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľa, ktorou sa v petite domáhal vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a 5, čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením sudcu pre prípravné konanie Špecializovaného trestného súdu v Pezinku (ďalej len „špecializovaný trestný súd“) č. k. 2 Tp 22/2022 z 19. decembra 2022 a predchádzajúcim uznesením prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky o zaistení majetku č. k. VII/3 Gv 67/21/1000-198 z 29. septembra 2022 (ďalej aj „napadnuté uznesenie prokurátora úradu špeciálnej prokuratúry“). Uznesenia súdu a prokurátora žiada v plnom rozsahu zrušiť a tiež žiada priznať finančné zadosťučinenie 5 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z obsahu podanej ústavnej sťažnosti a jej prílohy (napadnuté uznesenie špecializovaného trestného súdu), ako aj zistení ústavného súdu vyplýva, že prokurátor špeciálnej prokuratúry napadnutým uznesením zaistil majetok sťažovateľa, najmä hnutel'né veci (zbrane v počte 10 ks), finančné prostriedky, motorové vozidlá a podiely v obchodnej spoločnosti, pretože bol obvinený zo zločinu založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Trestného zákona postupom podľa § 425 ods. 1 Trestného poriadku.

3. Proti uzneseniu prokurátora špeciálnej prokuratúry podal sťažovateľ sťažnosť 3. októbra 2022 (doplnil ju podaním z 2. novembra 2022), v ktorej namietal nepreskúmateľnosť a arbitrárnosť tohto uznesenia, pretože z odôvodnenia nevyplýva, že zaistený majetok sťažovateľa bol nadobudnutý nezákonným spôsobom alebo z nelegálnych príjmov. Medzi zaisteným majetkom navyše figuruje aj nákladný prives, ktorého krádež už nahlásil niekoľko rokov spätne.

4. Okresný súd napadnutým uznesením postupom podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku s poukazom na § 191 písm. d) Trestného poriadku zamietol sťažovateľom podanú sťažnosť smerujúcu proti uzneseniu prokurátora špeciálnej prokuratúry, pretože nie je dôvodná.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti cituje z ustanovení článkov ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu zakotvujúcich označené práva, ktorých porušenie namieta, ďalej z príslušných ustanovení Trestného poriadku (§ 425 ods. 1 a podobne), ako aj bodov 19 a 21 smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2014/42/EÚ z 3. apríla 2014, podľa ktorých *„V záujme účinného boja proti organizovanej trestnej činnosti môže byť v niektorých situáciách vhodné, aby na základe odsúdenia v trestnom konaní nedochádzalo len ku konfiškácii majetku spojeného s konkrétnym trestným činom, ale aj ďalšieho majetku, ktorý súd označí za príjem z iných trestných činov. Tento prístup sa označuje ako rozšírená konfiškácia“*, resp. *„rozšírená konfiškácia by mala byť možná v prípadoch, keď je súd presvedčený, že dotknutý majetok pochádza z trestnej činnosti“*. Okrem toho poukazuje na čl. 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie. V tejto súvislosti to znamená, že v jeho prípade sa špecializovaný trestný súd neriadil uvedenými zákonnými ustanoveniami. Sťažovateľ mu tiež navrhol, aby sa v danej veci obrátil na Súdny dvor Európskej únie s otázkou, či je možné zaistiť všetok alebo akýkoľvek majetok obvineného bez potreby skúmania, či priamo alebo nepriamo takýto majetok pochádza z trestnej činnosti.

6. Špecializovaný trestný súd návrh sťažovateľa úplne však prehliadol a odignoroval, a preto jeho uznesenie považuje za nezákonné, neodôvodnené, teda arbitrárne. Súd ani neuviedol žiadnu skutočnosť alebo argumentáciu, ktorá by vysvetľovala jeho postup, prečo sa s nastolenou prejudiciálnou otázkou neobrátil na Súdny dvor Európskej únie.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Ústavnú sťažnosť sťažovateľa ústavný súd predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania

(§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

III.1. Všeobecné právne východiská:

8. Rozhodnutia o zaistení majetku v zmysle § 425 ods. 1 Trestného poriadku majú za následok, že sťažovateľ nemôže so svojím majetkom nakladať. Zaistením majetku tak na základe súdneho rozhodnutia dochádza k obmedzeniu vlastníckeho práva chráneného v čl. 20 ods. 1 ústavy a rovnako aj podľa čl. 1 dodatkového protokolu, pretože podstatným prvkom vlastníckeho práva je aj možnosť majetok právne ovládať (IV. ÚS 577/2021, bod 10).

9. Na druhej strane však ide o obmedzenie len dočasné, svojím charakterom predbežné a zaistovacie, keďže jeho účelom je zabezpečenie majetku pre potreby prípadného výkonu rozhodnutia vo veci samej, ktoré sa zaisteného majetku bude týkať (IV. ÚS 577/2021, bod 14). Možno pritom konštatovať, že pri prieskume súdnych rozhodnutí dočasnej povahy je ústavný súd vzhľadom na svoje postavenie a právomoci pomerne zdržanlivý. Zaistenie majetku podľa § 58 ods. 1 Trestného poriadku nepredstavuje pozbavenie majetku, ale úpravu užívania majetku (porovnaj rozsudok vo veci Forminster Enterprises Limited proti Českej republike z 9. 10. 2008, sťažnosť č. 38238/04, bod 63). Z povahy veci tak vyplýva, že podstatou ústavného prieskumu môže byť iba obmedzený test ústavnosti (pretože podstatná časť záruk spravodlivého procesu sa vzťahuje na proces vo svojom celku) spočívajúci v posúdení, či rozhodnutie o zaistení majetku malo zákonný podklad, bolo vydané príslušným orgánom a nie je prejavom svojvôle.

10. Konanie o ústavnej sťažnosti totiž nemožno považovať za pokračovanie trestného konania a posúdenie splnenia podmienok na zaistenie majetku v trestnom konaní je v právomoci všeobecných súdov. Ústavný súd v zásade nie je oprávnený preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Rozhodnutie ústavného súdu sa týka len prípadných porušení práv a slobôd zaručených v ústavnom poriadku (II. ÚS 242/2021, body 36 a 37).

11. Podstatný význam pre zdržanlivý prístup ústavného súdu však má aj skutočnosť, že do práv sťažovateľa sa nezasahuje konečným spôsobom (napr. IV. ÚS 620/2021, bod 30). V tejto súvislosti už ústavný súd zdôraznil, že v priebehu trestného konania má sťažovateľ možnosť žiadať o zrušenie zaistenia a existenciu dôvodov zaistenia skúma z úradnej povinnosti v prvom rade prokurátor a v druhom rade súd. Ani tieto skutočnosti však ústavnému súdu nebránili, aby rozhodnutia o zaistení majetku v trestnom konaní v minulosti preskúmal z pohľadu namietaného porušenia práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (napr. I. ÚS 66/2021, II. ÚS 534/2021, IV. ÚS 577/2021, IV. ÚS 302/2022, aj keď len v štádiu predbežného prerokovania ústavných sťažností). Uvedené je potvrdením judikatúry ústavného súdu, v zmysle ktorej ani súdne rozhodnutia dočasnej a zabezpečovacej povahy nemožno úplne vylúčiť z rámca ústavnoprávneho prieskumu (IV. ÚS 620/2021, bod 31). Uvedené platí pre zaistenie výkonu trestu prepadnutia majetku ako generálny majetkovo-zabezpečovací inštitút (§ 426 ods. 1 Trestného poriadku) na účel ústavnokonformného výkladu § 425 ods. 1 Trestného poriadku.

12. Vo vzťahu k súdnym rozhodnutiam, ktoré sa týkali zaistenia majetku podľa § 425 Trestného poriadku, už ústavný súd skonštatoval, že súčasťou práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na právne a skutkovo podstatné otázky vo veci sťažovateľov. Všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a s právnym názorom účastníka konania, je však povinný na procesné úkony účastníka reagovať primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom (IV. ÚS 577/2021).

13. Na základe takto určených hraníc svojho prieskumu pri namietanom porušení čl. 46 ods. 1 ústavy potom ústavný súd považuje za potrebné zasiahnuť vtedy, ak je namietané rozhodnutie o zaistení majetku svojvoľné, teda rozhodnutie nie je dostatočne odôvodnené alebo odôvodnenie popiera účel a význam použitých právnych noriem (I. ÚS 66/2021, body 14 a 24, IV. ÚS 577/2021, bod 12). Inými slovami, ústavnoprávny prieskum zaistenia majetku sťažovateľa, o ktorom bolo v poslednom stupni rozhodnuté napadnutým uznesením špecializovaného trestného súdu, sa v podstate sústreďuje len na tie prípadné pochybenia, v dôsledku ktorých by pre také rozhodnutie chýbal zákonný základ alebo by zjavne nemohlo viesť k naplneniu účelu, ktorý ním má byť dosiahnutý, alebo by v ňom bolo možné vidieť svojvoľu z iného dôvodu. Predmetom ústavnoprávneho prieskumu môže byť aj procesný postup, ktorý predchádzal zaisteniu majetku (napr. I. ÚS 122/2018).

III.2. Napadnuté uznesenie prokurátora úradu špeciálnej prokuratúry:

14. Ústavný súd v prvom rade opätovne zvyrazňuje, že pokiaľ ide o časť námietok obsiahnutých v ústavnej sťažnosti sťažovateľa smerujúcich proti uzneseniu prokuratúry, ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v zmysle ktorej je právomoc ústavného súdu vo vzťahu ku konkrétnemu namietanému rozhodnutiu alebo postupu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (napr. II. ÚS 13/01, I. ÚS 107/2019). Vychádzajúc z tejto judikatúry vo vzťahu k námietkam týkajúcim sa uznesenia prokurátora špeciálnej prokuratúry, ústavný súd konštatuje existenciu procesnej prekážky brániacej prerokovaniu tejto časti ústavnej sťažnosti, ktorou je nedostatok právomoci ústavného súdu. Sťažovateľ disponoval možnosťou uplatniť svoje námietky o prípadnom pochybení tejto prokuratúry prostredníctvom sťažnosti. Svoju možnosť podať sťažnosť aj využil, pričom ochranu všetkým jeho označeným právam bol oprávnený a zároveň povinný poskytnúť vo vzťahu k tomuto uzneseniu špecializovaný súd, ktorému patrilo rozhodovať o tejto sťažnosti. Táto skutočnosť vylučuje právomoc ústavného súdu preskúmať námietky sťažovateľa uplatnené proti napadnutému uzneseniu prokurátora úradu špeciálnej prokuratúry, preto ústavný súd rozhodol o odmietnutí tejto časti ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č o ústavnom súde“) pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie

15. Navyše, sťažovateľ ani nepredložil napadnuté uznesenie prokurátora špeciálnej prokuratúry a ani sťažnosti podané proti nemu na posúdenie ústavnému súdu, ktorý si ich musel pred predbežným prerokovaním vyžiadať zo všeobecného súdu.

16. Napokon k námietke porušenia práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením prokurátora úradu špeciálnej prokuratúry ústavný súd uvádza, že nevyhnutnou podmienkou aplikovateľnosti čl. 6 ods. 1 dohovoru na vec sťažovateľa je, aby bola právna vec v konaní, ktoré chronologicky predchádza konaniu o ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ústavy, prejednávaná v súlade s dikciou čl. 6 ods. 1 dohovoru pred orgánom, ktorý spĺňa atribúty nezávislosti (m. m. III. ÚS 680/2021). V nadväznosti na uvedené ústavný súd zastáva názor, že v sťažovateľovej veci nie sú splnené podmienky pre aplikáciu čl. 6 ods. 1 dohovoru a vyslovenie práva na spravodlivé súdne konanie vo vzťahu k úradu špeciálnej prokuratúry. Prokuratúra, ktorá napadnuté uznesenie vydala, nespĺňa v tuzemskom systéme trestného práva procesného atribúty nezávislého orgánu v zmysle uvedeného článku dohovoru (m. m. III. ÚS 680/2021). Ústavný súd preto nemohol priznať ani procesný úspech ústavnej sťažnosti sťažovateľa v časti namietajúcej porušenie práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, pretože napadnuté uznesenie generované prokuratúrou do aplikačného rozsahu predmetného článku dohovoru nespadá, teda v tejto časti je ústavná sťažnosť i zjavne neopodstatnená podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.3. Napadnuté uznesenie špecializovaného trestného súdu:

17. Ústavná ochrana základných práv a slobôd, ako aj ľudských práv a základných slobôd, vyplývajúcich z príslušnej medzinárodnej zmluvy, je rozdelená medzi všeobecné súdy a ústavný súd v súlade s princípom subsidiarity vyplývajúcim z čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého sú všeobecné súdy primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ako aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 ústavy). Ústavný súd preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Skutkové a právne závery všeobecného súdu tak môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňujúce a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01, II. ÚS 67/04, III. ÚS 581/2015).

18. Napadnuté uznesenie špecializovaného trestného súdu je na rozdiel od názoru sťažovateľa primerane odôvodnené a na podstatné námietky špecializovaný súd dal sťažovateľovi aj vecné a zrozumiteľné odpovede. Podľa súdu účelom fakultatívneho inštitútu zaistenia majetku podľa § 425 ods. 1 Trestného poriadku je následné zabezpečenie riadneho výkonu rozhodnutia súdu o uložení trestu prepadnutia majetku v prípade vyslovenie viny obvineného. Obdobne aj úvaha o tom, že trest prepadnutia majetku podľa § 58 ods. 3 Trestného zákona je zameraný na boj proti organizovanému zločinu a v tomto štádiu konania dôvodnosť trestného stíhania je daná, je tiež racionálna, keďže z vykonaných dôkazov vyplýva dôvodnosť podozrenia zo spáchania konkrétnych skutkov uvedených v uznesení o vznesení obvinenia.

19. Špecializovaný trestný súd sa vecne vyjadril aj k námietke sťažovateľa k nepreskúmateľnosti a arbitrárnosti napadnutého uznesenia prokurátora špeciálnej prokuratúry, prípadne k jeho neodôvodnenosti uznesenia, ako aj k tomu, z akých relevantných dôvodov mu bol ako vlastníkovi privesu zabavený nákladný prives. Jeho závery považuje ústavný súd za postačujúce. Napokon síce naozaj navrhol, aby sa špecializovaný trestný súd v tejto veci prípadne obrátil na Súdny dvor Európskej únie, ale v zásade to nechal iba na úvahu tomuto súdu, pretože v závere len odkázal na závery ústavného súdu, ktorý posudzoval obdobné otázky súvisiace so zaistením majetku (III. ÚS 251/2022-65). Preto nedanie odpovede na túto námietku sťažovateľa nebolo v okolnostiach danej veci podľa názoru ústavného súdu kľúčové.

20. Ústavný súd poznamenáva, že ide o opatrenie dočasné (vzhľadom na čas od nariadenia zaistenia majetku nie neprimerane dlhé), svojou povahou predbežné a zaistovacie, ktoré nepredstavuje konečné rozhodnutie vo veci, keď primárne ide o súčasť obrany proti vznesenému obvineniu (bez ktorého odobrenia odsudzujúcim rozsudkom nemožno uložiť trest prepadnutia majetku). Nemožno teda hovoriť o „zbavení majetku“, ale svojou povahou ide o opatrenie vzťahujúce sa na obmedzenie „užívania majetku“. Dočasný charakter tohto inštitútu navyše (sekundárne) explicitne vyplýva aj z dikcie § 425 ods. 2 Trestného poriadku, keď osoba, ktorej majetok bol zaistený, má právo žiadať o zrušenie alebo obmedzenie zaistenia, pričom o takejto žiadosti musí v prípravnom konaní bezodkladne rozhodnúť prokurátor a v konaní pred súdom predseda senátu. Taktiež z dikcie § 427 Trestného poriadku vyplýva povinnosť orgánov činných v trestnom konaní a súdu skúmať *ex offico* trvanie dôvodov zaistenia majetku a v prípade ich pomnutia takéto zaistenie zrušiť. Z uvedeného vyplýva, že sťažovateľ sám disponuje v priebehu prípravného konania (v závislosti od stavu dokazovania, výsledkov prípravného konania) účinným prostriedkom nápravy, teda žiadosťou o zrušenie zaistenia majetku, o ktorej musí byť rozhodnuté prokurátorom, proti ktorého rozhodnutiu má aj riadny opravný prostriedok. Taktiež orgány činné v trestnom konaní sú povinné z úradnej povinnosti skúmať pretrvávajúce dôvody zaistenia majetku a v prípade ich pomnutia takéto zaistenie bezodkladne zrušiť. V naznačenom smere, vychádzajúc z predostretej judikatúry a princípu subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy a § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde, je možné hodnotiť sťažovateľom podanú ústavnú sťažnosť ako podanú predčasne, keď právomoci ústavného súdu predchádza právomoc prokurátora v rámci prípravného konania a následne všeobecného súdu rozhodujúceho o otázke viny a trestu, ako aj (osobitne) právomoc skúmať kedykoľvek a aj na jej žiadosť opodstatnenosť trvania zaistenia majetku. Tým je daný dôvod na odmietnutie sťažovateľom podanej ústavnej sťažnosti z dôvodu jej neprípustnosti podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde.

21. *Obiter dictum* ústavný súd dodáva, že nemožno zamieňať tradičný inštitút prepadnutia majetku (a zaistenie majetku na účel jeho neskoršieho výkonu) s konfiškačnými opatreniami, ktoré európske právo presadzuje, a to aj v úplnom alebo čiastočnom majetkovom rozsahu, keď sa také opatrenie ukladá nad rámec, resp. mimo uloženého trestu z dôvodu, že súd zastáva názor, že hodnota páchatelovho majetku je neprimeraná jeho zákonným príjmom, teda v podstate na princípe preukazovania pôvodu majetku (čomu zodpovedá ochranné opatrenie zhabania časti majetku podľa § 83a Trestného zákona). V prípade uloženia trestu prepadnutia majetku však už z povahy veci dotknuté opatrenie uložiť nemožno (m. m. IV. ÚS 302/2022).

22. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v jej petite stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. mája 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu